

Společné jmění manželů

Lze mít za to, že § 3038 představuje přechodné ustanovení pro koncepci, kterou však občanský zákoník neobsahuje. Z tohoto důvodu nemá toto ustanovení žádný aplikační prostor. I z odkazu na § 718 odst. 3 a § 727 odst. 1 o. z. je patrné, že věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti součástí společného jmění manželů jsou a být mohou. Smysl a účel úpravy institutu obvyklého vybavení rodinné domácnosti nevyžaduje a smysl a účel úpravy společného jmění manželů vylučuje, aby se oproti dikci § 3038 o. z. věci nestaly součástí společného jmění manželů jen proto, že současně tvoří obvyklé vybavení rodinné domácnosti, resp. aby věci nabyté před 1. 1. 2014 tvořící součást společného jmění manželů přestaly být jeho součástí jenom proto, že současně tvoří obvyklé vybavení rodinné domácnosti.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 3831/2022-448 ze dne 26.1.2023)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce M. C., narozeného XY, bytem v XY, zastoupeného JUDr. P.K., advokátem se sídlem v O., proti žalované M. C., narozené XY, bytem v XY, zastoupené Mgr. B.K., advokátkou se sídlem v P., o vypořádání společného jmění manželů, vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 25 C 143/2017, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. dubna 2022, č. j. 11 Co 277/2021-412, ve znění opravného usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. června 2022, č. j. 11 Co 277/2021-417, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Ostravě (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 26. 4. 2021, č. j. 25 C 143/2017-339, ze zániklého společného jmění manželů (dále též „SJM“) přikázal do výlučného vlastnictví žalobce bytovou jednotku č. 593/1 v domě č. p. XY v k. ú. XY, obci XY s podílem ve výši 1032/4128 na společných částech domu č. p. XY v k. ú. XY, obci XY, videokameru Canon, vysavač Rainbow, osobní vozidlo XY, SPZ: XY a prostředky na účtu stavebního spoření podle smlouvy o stavebním spoření č. 35073568 uzavřené s účinností od 16. 11. 2009 mezi společností Wüstenrot stavební spořitelna, a. s., a žalovanou, jejichž výše ke dni 4. 4. 2014 činila 48 307,70 Kč (výrok I). Ze závazků patřících do SJM žalobci přikázal k úhradě dluh vyplývající z úvěrové smlouvy č. 90142757 uzavřené dne 24. 6. 2010 mezi společností Wüstenrot hypoteční banka, a. s., a žalobcem a žalovanou, jehož výše ke dni 15. 4. 2021 činí 219 063,44 Kč (výrok II). Do výlučného vlastnictví žalované přikázal garáž na pozemku jiného vlastníka parc. č. XY, v k. ú. XY, obci XY, bytovou jednotku č. 593/2 v domě č. p. XY v k. ú. XY, obci XY s podílem ve výši 1032/4128 na společných částech domu č. p. XY v k. ú. XY, obci XY (dále jen „předmětná jednotka“), postele Machala, televizi Panasonic, DVD rekordér, lednici Ariston, pračku LG, osobní vozidlo XY, RZ XY, varnou desku, domácí pekárnu, myčku nádobí, troubu a prostředky na účtu penzijního připojištění podle smlouvy č. 2030624957 uzavřené mezi společností Česká spořitelna – penzijní společnost, a. s., a žalovanou, jejichž výše činila ke dni 4. 4. 2014 částku 97 403,80 Kč (výrok III). Žalované uložil povinnost zaplatit žalobci na vypořádání podílů 460 830 Kč (výrok IV). Dále rozhodl o nákladech řízení (výroky V–VII).

Soud prvního stupně na námitku žalované, že v souladu s § 3038 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský

zákoník (dále jen „o. z.“), nelze v rámci vypořádání SJM vypořádat věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti, poukázal na příklon komentářové literatury k názoru, že § 3038 o. z. reaguje na stav, který zákonodárce nezamýšlel. Navržené položky tvořící obvyklé vybavení domácnosti proto vypořádal. Pokud jde o předmětnou bytovou jednotku, žalobce v žalobě uvedl, že žádá o vypořádání kupní ceny zaplacené za předmětnou jednotku s odůvodněním, že byla pořízena za trvání manželství ze společných prostředků (konkrétně z půjčky získané u České spořitelny). Vzhledem k tomu, že soud prvního stupně dospěl k závěru, že tato jednotka je v SJM, přistoupil soud k jejímu vypořádání. Soud totiž není vázán právním posouzením této položky v žalobě provedené žalobcem.

K odvolání žalované Krajský soud v Ostravě (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 12. 4. 2022, č. j. 11 Co 277/2021-412, ve znění opravného usnesení ze dne 3. 6. 2022, č. j. 11 Co 277/2021-417, rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I-IV změnil následovně: ze zaniklého SJM přikázal žalobci jednotku č. 593/1 v domě č. p. XY v k. ú. XY, obci XY s podílem ve výši 1032/4128 na společných částech domu č. p. XY v k. ú. XY, obec XY, videokameru Canon, vysavač Rainbow, osobní vozidlo XY, SPZ: XY a prostředky na účtu stavebního spoření podle smlouvy o stavebním spoření č. 35073568 uzavřené mezi společnostmi Wüstenrot stavební spořitelna, a. s., a žalovanou, jejichž výše ke dni 4. 4. 2014 činila 48 307,70 Kč; do výlučného vlastnictví žalované přikázal garáž bez č. p./č. e. na pozemku jiného vlastníka parc. č. XY, v k. ú. XY, obci XY, předmětnou jednotku, postel Machala, televizi Panasonic, DVD rekordér, lednici Ariston, pračku LG, osobní vozidlo XY, RZ: XY, varnou desku, domácí pekárnu, myčku nádobí, troubu a prostředky na účtu penzijního připojištění podle smlouvy č. 2030624957 uzavřené mezi společnostmi Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s. a žalovanou, jejichž výše činila ke dni 4. 4. 2014 částku 97 403,80 Kč (výrok I). Dále rozhodl o nákladech řízení (výroky II-V).

Odvolací soud hodnotil poukaz žalované na § 3038 o. z. jako nepřipadný. Uvedl, že je v tomto případě nepoužitelným ustanovením. K vypořádání předmětné jednotky pak uvedl, že žalobní tvrzení s ní spojená byla neúplná. Nebylo totiž zřejmé, z jakých prostředků byla jednotka pořízena. Na jednu stranu bylo tvrzeno, že byla pořízena do SJM, na druhé, že je ve výlučném vlastnictví žalované. U jednání dne 9. 8. 2017 žalobce prostřednictvím svého zástupce dotvrdil, že předmětná jednotka byla pořízena za trvání manželství, jako výlučná vlastnice byla od počátku v katastru nemovitostí zapsána žalovaná a s ohledem na § 3064 o. z. měla být tato jednotka v jejím výlučném vlastnictví, neboť žalobce se v průběhu manželství nijak nesnažil tento zápis v katastru dát do pořádku. Žalobce neuvedl, z jakých finančních prostředků byla předmětná jednotka za trvání manželství pořízena. Žalovaná u tohoto jednání tvrdila, že jednotka byla koupena za peníze, které dostala darem od svého otce v celkové výši 260 000 Kč, takže byla pořízena z jejích výlučných finančních prostředků. Žalobce v podání ze dne 16. 10. 2017 dotvrdil potřebná skutková tvrzení s tím, že byt byl pořízen ze společných prostředků za trvání manželství. Kupní smlouvu uzavřela žalovaná s prodávajícím městem XY na částku 57 301 Kč a kupní cena byla kryta z prostředků úvěru, který s žalovanou sjednali u České spořitelny, a. s., smlouvou ze dne 4. 2. 1999. Z tohoto doplnění skutkových tvrzení odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce učinil předmětem vypořádání také předmětnou jednotku, ohledně které uvedl, že byla pořízena za trvání manželství ze společných prostředků.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Jako v rozhodovací praxi dosud neřešenou předkládá otázku, zda lze v řízení o vypořádání SJM činit předmětem vypořádání věci náležející k obvyklému vybavení rodinné domácnosti. Podle § 3038 o. z. totiž věci náležející k obvyklému vybavení rodinné domácnosti přestávají být dnem nabytí účinnosti zákona č. [89/2012](#) Sb. součástí společného jmění. K výkladu § 3038 o. z. důvodová zpráva mlčí a není tak známo, co zákonodárce k přijetí této úpravy vedlo a ve kterých případech se má dané ustanovení aplikovat. Žalovaná poukázala na to, že úmyslem zákonodárce bylo věci obvyklého vybavení vyloučit ze SJM, a to především s ohledem na jejich využití a plnění funkce uspokojování základních potřeb členů rodinné domácnosti. Domnívá se, že uspokojování nezbytných životních potřeb rodiny reflektuje §

698 odst. 2 o. z. Uvedl-li odvolací soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí, že poukaz žalované na § 3038 o. z. je nepřipadný a v tomto případě nepoužitelným ustanovením, aniž by dále své úvahy o vyloučení jeho aplikace blíže rozvedl, pak se žalovaná dotazuje, v kterých případech lze citované ustanovení aplikovat. Žalovaná nesdílí názor části odborné právní veřejnosti, že se jedná o legislativní chybu, a proto se v praxi nebude aplikovat. Nelze připustit ignoraci zákonného ustanovení jen proto, že by jeho aplikace mohla v praxi způsobovat komplikace. Dále žalovaná namítla, že ačkoliv žalobce učinil v žalobě předmětem vypořádání kupní cenu předmětné jednotky, soudy vypořádaly samotnou bytovou jednotku. Tím se měly odchýlit od judikatury Nejvyššího soudu, konkrétně od rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 1192/2007, podle níž soud může do vypořádání zahrnout jen ten majetek, který účastníci učinili výslovně předmětem vypořádání. Navrhla, aby dovolací soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc soudu prvního stupně vrátil k dalšímu řízení. Dále navrhla, aby dovolací soud odložil vykonatelnost napadeného rozhodnutí.

Žalobce ve vyjádření uvedl, že žalovaná učinila obvyklé vybavení rodinné domácnosti spolu s žalobcem již dříve předmětem vypořádání z neúčinné dohody ze dne 5. 9. 2013 a v tomto řízení nejprve tvrdila, že se již dohodou vypořádalo. V průběhu řízení se aktivně vyjadřovala k návrhu vypořádání věci co do jejich stáří, opotřebení, pořizovací hodnoty a komu mají být přikázány. Námitku, že některé věci vlastně nepatří do SJM, žalovaná vznesla až v rámci svého odvolání. Soudy podle názoru žalobce postupovaly správně, když vypořádaly i navržené položky obvyklého vybavení domácnosti. Soudy postupovaly správně i ve vztahu k vypořádání předmětné jednotky. V žalobě žalobce tvrdil, že předmětná jednotka byla pořízena do SJM – to je rozhodující skutečnost. I když ji žalobce jako věc patřící do společného jmění kvalifikoval jinak, neznamená to, že nebyl konkrétně uveden jako majetek k vypořádání. V průběhu řízení vyšlo najevo, že do SJM skutečně patří. Soudy jej proto zahrnuly do rozsahu vypořádání. Poukaz na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1192/2007 proto není argumentem pro nesprávný postup soudů, nýbrž konvenuje se skutečným stavem věci v podobě činění podání a procesních přednesů žalobce. Rovněž ve shodě s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1112/2006 žalobce učinil předmětnou jednotku předmětem vypořádání. Posouzením její majetkové povahy není soud vázán, pokud z dokazování vyplýne něco jiného. Návrh na odklad vykonatelnosti považoval za nedůvodný. Navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl, případně odmítl a přiznal mu náhradu nákladů dovolacího řízení.

Podle § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“) není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden (§ 242 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Žalovaná vymezila otázku, zda jsou součástí SJM i po 1. 1. 2014 věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti, a lze je proto učinit předmětem vypořádání společného jmění manželů.

Na řešení této otázky je rozhodnutí odvolacího soudu založeno, dovolatelka závěry formulované odvolacím soudem napadá a uvedená otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu vyřešena; dovolání je proto pro její řešení přípustné, není však důvodné.

Podle § 3038 o. z. věci náležející k obvyklému vybavení rodinné domácnosti přestávají být dnem

nabytí účinnosti tohoto zákona součástí společného jmění.

Podle § 698 odst. 1-3 o. z. obvyklé vybavení rodinné domácnosti tvoří soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů; přitom není rozhodné, zda jednotlivé věci náleží oběma manželům nebo jen jednomu z nich. K nakládání s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, potřebuje manžel souhlas druhého manžela; to neplatí, jedná-li se o věc zanedbatelné hodnoty. Manžel se může dovolat neplatnosti právního jednání, jímž druhý manžel s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, naložil bez jeho souhlasu.

Podle § 709 odst. 1 o. z. součástí společného jmění je to, čeho nabytí jeden z manželů nebo čeho nabyl oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů, b) nabytí darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl, c) nabytí jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech, d) nabytí jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví, e) nabytí jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.

Pro posouzení dané věci je podstatné posouzení, zda věci, které byly součástí společného jmění manželů a tvořily obvyklé vybavení rodinné domácnosti, jsou i po nabytí účinnosti zákona č. [89/2012](#) Sb. stále součástí společného jmění manželů či nikoliv. Řešení této otázky je podstatné z hlediska formulace přechodného ustanovení § 3038 o. z.

Zpracovatelé návrhu věcného záměru kodifikace soukromého práva K. Eliáš a M. Zuklínová již při formulaci principů a východisek nového kodexu soukromého práva vysvětlili, že obvyklé vybavení domácnosti bude pojato jako zvláštní majetkový soubor hmotných předmětů sloužících účelu vyplývajícimu ze samotného pojmu. Vlastnictví jednotlivých předmětů nebude rozhodné: mohou být součástí společného jmění, pokud bude existovat, anebo ve vlastnictví manžela či obou manželů, pokud společné jmění existovat nebude nebo pokud jsou tyto předměty z něj z toho či onoho důvodu vyloučeny. Vzhledem ke svému účelovému určení bude obvyklé vybavení podrobeno zvláštnímu ochrannému režimu - omezení dispozic (k tomu srovnej: Eliáš, K., Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde, 2001, s. 161-162).

Institut obvyklého vybavení rodinné domácnosti je upraven v § 698 a § 699 o. z. Základní smysl této úpravy spočívá v tom, že k dispozici s tímto obvyklým vybavením rodinné domácnosti se zásadně vyžaduje souhlas druhého manžela (§ 698 odst. 2 o. z.), a to bez ohledu na to, zda věci tvořící obvyklé vybavení patří jednomu z manželů nebo oběma z nich. Vychází se totiž z toho, že představují významnou ekonomickou základnu rodiny a ochrana rodiny se zřetelem k § 3 odst. 2 písm. b) o. z. ospravedlňuje takové omezení i v případě, že věc je ve výlučném vlastnictví jen jednoho manžela. Jinak řečeno, zařazení věci k obvyklému vybavení rodinné domácnosti je nezávislé na tom, zda je věc ve výlučném vlastnictví některého z manželů nebo ve společném vlastnictví obou; je tak zcela nezávislé i na případné přináležitosti ke společnému jmění manželů. Možný společný vlastnický režim k těmto věcem ostatně vyplývá přímo z definičního pojetí obvyklého vybavení rodinné domácnosti v režimu § 698 odst. 1 o. z. Smyslem právní úpravy tak je oddělit nakládání s předměty, které tvoří obvyklé vybavení rodinné domácnosti, od nakládání s ostatním majetkem, a tak zvýšeným způsobem ochraňovat existenci rodinné domácnosti a uspokojování jejích potřeb. Za tímto účelem je jasně stanoveno, že úprava obvyklého vybavení rodinné domácnosti nemůže být dotčena ani smlouvou manželů o manželském majetkovém režimu (§ 718 odst. 3 o. z.), ani rozhodnutím soudu o zrušení či zúžení stávajícího rozsahu společného jmění manželů (§ 727 odst. 1 o. z.). Toto pojetí sdílí odborná literatura fakticky bez výhrad (k tomu blíže srovnej: Psutka J. § 3038 Obvyklé vybavení rodinné domácnosti. In: Králíčková, Z., Hrušáková, M., Westphalová L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář. 2 vydání. Praha, C. H. Beck, 2020, s. 1192-1193; Melzer F. §

3038. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1993).

Důvodová zpráva k § 3038 vychází z toho, že ani v oblasti manželského majetkového práva se nenavrhuje výrazněji zasahovat do záležitostí rodiny více, než je nutné, a proto se návrh v tom směru omezuje na dva výjimečné případy. Jeden z nich se týká ochrany obvyklého vybavení rodinné domácnosti, kterou návrh podřizuje zvláštnímu právnímu režimu (Eliáš, K. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012, str. 1072). Žádný speciální vlastnický režim pro věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti však zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, nezaložil a ochranný režim se má týkat pouze omezení dispozic s věcmi tvořícími obvyklé vybavení rodinné domácnosti.

Na rozdíl od výše uvedeného však má podle § 3038 o. z. platit, že věci náležející k obvyklému vybavení rodinné domácnosti přestávají být dnem nabytí účinnosti občanského zákoníku součástí společného jmění. Takový závěr by dával smysl, jestliže by posouzení věci jako součásti obvyklého vybavení rodinné domácnosti bylo v rozporu s jeho povahou jako součásti SJM; z výše uvedeného však vyplývá, že tomu tak není. Komentářová literatura v této souvislosti zdůrazňuje, že pouze za tohoto předpokladu dává § 3038 o. z. rozumný smysl, nicméně přesto nelze dospět k závěru, že věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti nemohou být součástí společného jmění. Opačný závěr by totiž vyvolal v první řadě rozpor s právní úpravou společného jmění manželů. Zákonný rozsah společného jmění obsažený v § 708 a násl. o. z. z něj v žádném ohledu věci, které tvoří obvyklé vybavení rodinné domácnosti, nevylučuje. Doslovný výklad § 708 a násl. o. z. a § 3038 o. z. by vedl k absurdnímu závěru, podle kterého by věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti k 1. 1. 2014 přestaly být podle § 3038 o. z. součástí společného jmění manželů, avšak věci nabyté po 1. 1. 2014 by již součástí SJM byly, neboť úprava § 708 a násl. o. z. je z rozsahu SJM nijak nevylučuje. Jestliže by měl být zajištěn jednotný režim v souladu s dikcí § 3038 o. z., muselo by z § 3038 o. z. vyplývat obecné pravidlo, které by se prosadilo proti výslovné úpravě § 708 a násl. o. z., což by bylo v rozporu se smyslem a účelem jak úpravy společného jmění manželů, tak i úpravy obvyklého vybavení rodinné domácnosti. Současně se zdůrazňuje, že rozpor se smyslem a účelem úpravy obvyklého vybavení rodinné domácnosti je založen na - již výše uvedeném - závěru, že jeho úprava je na vlastnickém přiřazení věci jednomu nebo oběma manželům zcela nezávislá. Rozpor se smyslem a účelem úpravy společného jmění manželů spočívá v tom, že tento institut vychází ze zásady, že příjmy jednoho z manželů jsou příjmem celé rodiny, resp. i druhého manžela. To se projeví jednak při správě společného jmění a jednak při jeho rozdělení mezi manžele v případě jeho zániku. Z této zásady jsou činěny pouze ojedinělé a zvláště odůvodněné výjimky. Pro vyloučení věcí tvořících obvyklé vybavení rodinné domácnosti z režimu SJM nelze vznést žádný rozumný argument. Je sice skutečností, že § 698 a § 699 o. z. představují zvláštní pravidla správy, která se jako *lex specialis* prosadí vůči § 713 a násl. o. z., ale neexistuje žádný rozumný důvod, proč by se neměla uplatnit obecná pravidla pro vypořádání ve smyslu § 736 a násl. o. z. Naopak v tom, že tyto věci představují základní majetkovou základnu běžného chodu rodiny, lze spatřovat důvod, že tím spíše mají být podrobeny režimu společného jmění. Současně literatura podrobně naznačuje velmi obtížně řešitelné problémy, které by při vyřazení těchto věcí ze společného jmění nastoupily, počínaje určením vlastnického režimu těchto věcí, přes správu těchto věcí, až po jejich vypořádání (Melzer F. § 3038. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1994-1995).

Vedle toho je třeba si uvědomit, že pro vyřazení uvedených věcí z režimu společného jmění - vedle všeho již výše uvedeného - není ani žádný rozumný a praktický důvod. Ustanovení § 3038 o. z. by totiž dopadalo na existující a fakticky fungující manželství a ze základního právního režimu společného jmění manželů by manželům vyřadilo věci, ve vztahu ke kterým naopak právní úprava zakotvila potřebu zvýšené ochrany tak, aby zůstaly ve faktické i právní dispozici manželům, aniž by

současně byl jakkoliv vymezen právní režim ve kterém by se tyto věci nadále nacházely. Jestliže by takové věci neměly být od 1. 1. 2014 již nadále součástí společného jmění, musela by následovat nějaká forma nastavení jejich dalšího vlastnického režimu. Protože však občanský zákoník žádnou úpravu takového režimu nemá, vyvstávala by otázka, zda, kdy a jakým způsobem by o takové nastavení měli usilovat samotní manželé, případně jakým způsobem by jejich nastavení vůbec právní úprava umožnila. Vyřazení těchto věcí z režimu společného jmění manželů by manželům nepřinášelo žádný praktický význam, neboť i při nastavení nových a jiných vlastnických pravidel by tyto věci stále byly součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti a uplatnil by se pro nakládání s nimi režim vyplývající z § 698 o. z. Faktické vyřazení těchto věcí z režimu společného jmění a nastavení nových vlastnických pravidel k nim by tak pro manžele nemělo žádný pozitivní ani praktický užitek.

Při vědomí všech těchto souvislostí se odborná literatura zcela většinou přiklání k závěru, že věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti součástí společného jmění manželů být mohou (k tomu srovnej: Eliáš, K. a kol. Občanské právo pro každého. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 197; Bezouška, P., Piechowiczová, I. Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny. 1. vydání. Praha: ANAG, 2013, s. 112; Zuklínová, M. § 698 Co je obvyklé vybavení rodinné domácnosti a jak se nakládá s věcmi, které do něj patří. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 96; Psutka J. § 698 Obvyklé vybavení rodinné domácnosti In: Králíčková, Z., Hrušáková, M., Westphalová L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 108; Melzer F. § 3038. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1993-1996; Králík M. § 3038 Právní režim věcí tvořících obvyklé vybavení rodinné domácnosti po 1. lednu 2014. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3237).

Současně také odborná literatura naznačuje důvod vzniku začlenění § 3038 o. z. poukazem na to, že toto začlenění si lze „vysvětlit určitým nepochopením inspiračního zdroje, kterým je § 1369 německého BGB. BGB obsahuje toto pravidlo v rámci úpravy jeho zákonného režimu, kterým je režim vypořádání majetkových přírůstků. V rámci tohoto režimu nevzniká majetkové společenství, každý z manželů nabývá do výlučného majetku, případně do podílového spoluvlastnictví. Pokud společné jmění nevzniká, je zřejmé, že § 1369 BGB upravuje jen omezení při nakládání s vlastním majetkem. Z toho snad vznikl při formulaci § 3038 dojem, že institut obvyklého vybavení rodinné domácnosti dopadá jen na věci ve výlučném vlastnictví jednoho manžela. Úprava § 698 a násl. však takto koncipována není. Lze mít tedy za to, že § 3038 představuje přechodné ustanovení pro koncepci, kterou však občanský zákoník neobsahuje. Z tohoto důvodu nemá toto ustanovení žádný aplikační prostor“ (Melzer F. § 3038. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1996).

Skutečnost, že smyslem právní úpravy § 3038 o. z. nebylo z pohledu záměru občanského zákoníku zasahovat do otázek vlastnického režimu, ale řešit jen otázku nakládání s věcmi tvořícími obvyklé vybavení rodinné domácnosti, zcela aktuálně potvrzuje M. Zuklínová závěrem, že „jedno z přechodných ustanovení (část V. o. z.), § 3038 o. z., se týká souboru movitých věcí, který se nazývá ‚obvyklé vybavení rodinné domácnosti‘. Na první pohled je platné znění dotyčného ustanovení v rozporu se vším, co o obvyklém vybavení rodinné domácnosti jinak platný občanský zákoník stanoví, a v rozporu se vším, co bylo výše o souboru věcí označeném jako obvyklé vybavení rodinné domácnosti řečeno. Zatímco by na citovaném místě mělo být ustanoveno o nakládání, hovoří se o vlastnictví. Nemá rozumný význam zabývat se obšírněji vadností citovaného ustanovení, natož jejími kořeny, když je tato norma součástí platného práva. Jediné, co přichází v úvahu, je formulovat možný obsah adekvátního ustanovení a vyzvat příštího zákonodárce k nápravě, jen co to bude možné. V rámci úvahy de lege ferenda se nabízí například tato formulace: Nakládání s věcmi, které podle § 698 odst. 1 patří do obvyklého vybavení rodinné domácnosti, se počínaje dnem nabytí účinnosti

tohoto zákona řídí ustanoveními o tomto majetkovém souboru a o nakládání s věcmi, které do souboru patří – především § 698 odst. 2 a 3, § 699, jakož i § 718 odst. 3, § 727 odst. 1“ [M. Zuklínová. Obvyklé vybavení rodinné domácnosti (pojem či institut stále záhadný). In: Šínová R. (ed.), Pocta Milaně Hrušákové. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 373–384].

Právě i z odkazu na § 718 odst. 3 a § 727 odst. 1 o. z. je patrné, že věci tvořící obvyklé vybavení rodinné domácnosti součástí společného jmění manželů jsou a být mohou. Dovolací soud proto uzavírá, že smysl a účel úpravy institutu obvyklého vybavení rodinné domácnosti nevyžaduje a smysl a účel úpravy společného jmění manželů vylučuje, aby se oproti dikci § 3038 o. z. věci nestaly součástí společného jmění manželů jen proto, že současně tvoří obvyklé vybavení rodinné domácnosti, resp. aby věci nabyté před 1. 1. 2014 tvořící součást společného jmění manželů přestaly být jeho součástí jenom proto, že současně tvoří obvyklé vybavení rodinné domácnosti.

Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu je s tímto závěrem dovolacího soudu v souladu, nespočívá v tomto rozsahu na nesprávném právním posouzení věci a dovolací důvod proto není dán (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Žalovaná dále namítla, že ačkoliv žalobce učinil v žalobě předmětem vypořádání kupní cenu předmětné jednotky, soudy vypořádaly samotnou bytovou jednotku jako součást společného jmění manželů.

Tato námitka přípustnost dovolání nezakládá, neboť se při jejím řešení odvolací soud neodchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. 22 Cdo 437/2014, uvedl, že tzv. pravidlo tří let, formulované judikaturou dovolacího soudu, brání tomu, aby po uplynutí této lhůty se účastníci domáhali vypořádání věcí, hodnot či závazků, které do té doby nebyly předmětem řízení, ohledně nich nebyly tvrzeny ani žádné skutečnosti a prováděno žádné dokazování, tj. procesnímu postupu, kdy se po uplynutí tří let objeví v řízení zcela nová tvrzení a nové důkazy k věcem, které se do té doby nestaly předmětem řízení, nebyly ohledně nich uplatněny ani žádná tvrzení či skutečnosti, a ve vztahu k nim nastaly účinky nevyvratitelné domněnky vypořádání. Z hlediska toho, co po právní stránce bude předmětem vypořádání, vychází soud z žalobních tvrzení a ze všeho, co v řízení vyšlo najevo. Postup striktně vyžadující uvedení jediné právní kvalifikace, která by měla přicházet do úvahy, by byl příliš formalistický, ukládající účastníku řízení předjímat právní posouzení věci soudem, ke kterému není ani povinen.

Těmito závěry reagoval dovolací soud na nikoliv zřídkaivé případy soudní praxe, kdy často ve složitých sporech o vypořádání společného jmění manželů – zejména na počátku řízení – není vždy bez pochybností zcela zřejmé, co konkrétně má být předmětem vypořádání, neboť žalobní požadavky bývají uvedeny neúplně či neurčitě. V takovém případě je na soudu, aby vedl účastníka ke konkretizaci a zpřesnění toho, co má být předmětem vypořádání, přičemž je vždy nutno přihlížet k individuálním okolnostem každého jednotlivého případu.

Žalobce v žalobě ve vztahu k předmětné jednotce uvedl, že podle jeho představ do SJM patří „kupní cena bytu č. 593/2 v domě č. p. XY v XY, s podílem na společných částech domu 1032/4128 ve výši 50 000 Kč. Byt byl pořízen do SJM. Podle § 3064 o. z. je nyní byt ve výlučném vlastnictví žalované. Do SJM se započítává hodnota odpovídající jeho pořizovací ceně.“

Podle odvolacího soudu bylo takové skutkové tvrzení ohledně předmětné jednotky neúplné. Nebylo totiž zřejmé, z jakých prostředků byla jednotka pořízena; na jednu stranu bylo tvrzeno, že byla pořízena do SJM, na druhou, že je ve výlučném vlastnictví žalované. U jednání dne 9. 8. 2017 žalobce prostřednictvím svého zástupce dotvrdil, že jednotka byla pořízena za trvání manželství, jako výlučná

vlastnice byla od počátku v katastru nemovitostí zapsána žalovaná a s ohledem na § 3064 o. z. je tato jednotka v jejím výlučném vlastnictví, neboť žalobce se v průběhu manželství nijak nesnažil tento zápis v katastru dát do pořádku. Žalobce neuvedl, z jakých finančních prostředků byla jednotka za trvání manželství pořízena. Žalovaná u tohoto jednání tvrdila, že jednotka byla koupena za peníze, které dostala darem od svého otce v celkové výši 260 000 Kč, takže byla pořízena z jejích výlučných finančních prostředků. Žalobce v podání ze dne 16. 10. 2017 dotvrdil potřebná skutková tvrzení s tím, že jednotka byla pořízena ze společných prostředků za trvání manželství. Kupní smlouvu uzavřela žalovaná s prodávajícím městem XY na částku 57 301 Kč a byla kryta z prostředků úvěru, který s žalovanou sjednali u České spořitelny, a. s. Z tohoto doplnění skutkových tvrzení bylo podle odvolacího soudu zřejmé, že žalobce učinil předmětem vypořádání také jednotku, ohledně které uvedl, že byla pořízena za trvání manželství ze společných prostředků. Oproti tomu žalovaná tvrdila, že jednotka byla pořízena z jejích výlučných prostředků, tj. z daru v celkové výši 260 000 Kč, který obdržela od svého otce, což však neprokázala.

Dovolací soud nepovažuje závěr odvolacího soudu o vypořádání předmětné jednotky za zjevně nepřiměřený. Na začátku řízení v podstatě nebylo patrné, co má být předmětem vypořádání, neboť žaloba obsahovala rozporné skutečnosti a žalobce se mýlil v právní kvalifikaci vlastnického režimu bytové jednotky. Určující však je, že již v žalobě byla uplatněna tvrzení týkající se pořízení předmětné jednotky, která byla později upřesněna. Pokud tedy bylo prokázáno, že byla předmětná jednotka nabyta za trvání manželství, odvolací soud s přihlédnutím k individuálním okolnostem dané věci správně vyhodnotil, že předmětem vypořádání je právě jednotka a nikoliv její pořizovací cena. Jestliže totiž žalobce tvrdil, že bytová jednotka byla pořízena za trvání manželství z prostředků tvořících společné jmění manželů, pak nic jiného než právě tato bytová jednotka jako součást společného jmění manželů nemohla být předmětem vypořádání. Ostatně procesní obrana žalované byla v řízení založena primárně na námitce, že uvedená bytová jednotka nemá být předmětem vypořádání proto, že měla být pořízena z jejích výlučných finančních prostředků.

Argumentace dovolatelky není ostatně přílehavá potud, že odvolacímu soudu vytýká, že vypořádal „hodnotu bytu č. 593/2, ač tuto žalobce k vypořádání nenavrhoval“, neboť odvolací soud neučinil předmětem vypořádání hodnotu bytu, ale samotnou bytovou jednotku.

S žalovanou odkazovaným rozhodnutím Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 22 Cdo 1192/2007 nejsou závěry odvolacího soudu v rozporu. V uvedeném rozhodnutí Nejvyšší soud obecně konstatoval, že soud může vypořádat jen ten majetek, který je navržen k vypořádání do tří let od zániku společného jmění manželů. Současně pak naznačil, že posouzení, zda určitá součást k vypořádání navržena byla či nikoliv, je nutno posuzovat podle obsahu jednotlivých procesních podání účastníka řízení s dovolacím přezkumným limitem založeným toliko zjevnou nepřiměřeností úvahy odvolacího soudu.

Tímto způsobem však odvolací soud postupoval, závěr o tom, co má být předmětem vypořádání, učinil na základě hodnocení všech procesních podání a přednesů žalobce s přihlédnutím k tomu, co vyšlo v průběhu řízení najevo. Závěry odvolacího soudu v daném ohledu zjevně nepřiměřené nejsou.

Tímto způsobem však odvolací soud postupoval, závěr o tom, co má být předmětem vypořádání, učinil na základě hodnocení všech procesních podání a přednesů žalobce s přihlédnutím k tomu, co vyšlo v průběhu řízení najevo. Závěry odvolacího soudu tak v daném ohledu zjevně nepřiměřené nejsou.

Jestliže dovolatelka - bez vymezení přípustnosti dovolání - poukazuje na to, že žalobce „nevyrátil domněnku upravenou v § 980 odst. 2 o. z. a v řízení nebylo na žalované prokázat, že jí svědčí vlastnické právo k bytu č. 593/2, nýbrž bylo na žalobci domněnku výlučného vlastnictví žalované vyvrátit“, poukazuje dovolací soud na závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 22 Cdo 3070/2021 (dostupném na www.nsoud.cz). Zde vysvětlil, že prokáže-li se v

poměrech zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, že věc nabyt v tzv. zákonném režimu jeden z manželů nebo oba manželé společně za trvání manželství, má se za to, že věc je součástí společného jmění. Toho, kdo tvrdí, že jsou splněny podmínky pro nezařazení věci do společného jmění, uvedené zejména v § 709 odst. 1 a 3 o. z., tíží důkazní břemeno ohledně skutečností tam uvedených. To platí v poměrech mezi manžely i pro věc evidovanou ve veřejném seznamu jako vlastnictví jen jednoho z manželů.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší soud dovolání žalované podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Vzhledem k tomu, že dovolací soud bezodkladně rozhodl o dovolání a že žalovaná v dovolacím řízení nebyla úspěšná, zamítl dovolací soud návrh na odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí, a to v rozhodnutí ve věci.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)